

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 35.051.182 у Львівському
національному університеті
імені Івана Франка
79000, м. Львів, вул. Університетська, 1

ВІДГУК

**офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента
Андрощук Людмили Михайлівни на дисертацію
Лань Оксани Богданівни
«Режисура одноактної хореографічної вистави:
теоретично-практичний аспект»
на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
02 Культура і мистецтво за спеціальністю 024 Хореографія галузі**

Актуальність теми дослідження Лань Оксани Богданівни зумовлена необхідністю вивчення кращого світового та вітчизняного досвіду створення одноактної хореографічної вистави з метою формування нового репертуару танцювальних колективів, творчих об'єднань, театрів в реаліях війни та повоєнного відновлення України.

Ми погоджуємося з думкою авторки дисертаційного дослідження, що танцювальний простір збагатив свій спектр новими формами і цей факт потребує переосмислення поглядів на процес створення хореографічного твору, ґрунтовного дослідження інтеграції нових режисерських прийомів в хореографії.

Аналіз авторкою дослідження наукових праць, практичного досвіду молодих хореографів України (з 90-х років ХХ ст. до 20-х років ХХІ ст.), творчих робіт кафедри режисури та хореографії факультету культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка та авторського досвіду щодо створення нових форм хореографічного твору та специфіки його режисури дозволив підготувати актуальне дослідження, яке відповідає вимогам часу.

Доцільність вибору теми роботи підтверджує той факт, що дослідження проводилось в рамках наукової дослідної роботи кафедри режисури та хореографії факультету культури та мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка та відповідає темам: «Парадигма

хореографічного мистецтва в світі та Україні (танцювальна культура, хореографічна педагогіка, систематика, взаємодія з культурно-історичними факторами)» терміном 2020-2022 рр., Державний реєстраційний номер: 0120U101781; «Хореографічне мистецтво як складова художньої культури України та світу (відновлення хореографічної спадщини, подолання наслідків тоталітарних режимів, формування новітніх поглядів на хореографію в Україні)» терміном 2023–2026 рр., державний реєстраційний номер: 0123U101589.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації забезпечено застосуванням методології, відповідної до мети, об'єкту, предмету й завдань дослідження, застосуванням необхідного комплексу методів дослідження (опису та аналітики, хронологічний, термінологічний, структурно-типологічний, аналізу, синтезу, індукції, дедукції, порівняння; узагальнення; спостереження, когнітивний, мистецтвознавчий).

Здійснений аналіз змісту рукопису дисертації дає нам підстави стверджувати, що наукові положення і висновки базуються на ґрунтовній теоретичній базі дослідження, яку склали праці з режисури (В. Кісін, А. Горбов, В. Зайцев, В. Василько, М. Крипчук, О. Кужельний, М. Мельник, Ю. Мельничук, Н. Донченко, Г. Липова, В. Неллі, А. Обертинська, К. Станіславська); словники та енциклопедичні видання (М. Железняк, В. Шинкарук, В. Бусел, Л. Губерський, Г. Скрипник, М. Попович); історичні відомості (Г. Веселовська, А. Підлипська, О. Маншилін, Б. Аббязова, Г. Вишеславський, В. Гацелюк, І. Герц, В. Пацунов, О. Єрмакова, Т. Драч, С. Драйвер, Р. Аксом, Д. Прічард); посібники з мистецтва балетмейстера та наукові праці вітчизняних і зарубіжних теоретиків та практиків з хореографії (О. Чепалов, Ю. Станішевський, М. Загайкевич, О. Голдрич, Л. Маркевич, Л. Мова, М. Погребняк, О. Плахотнюк, О. Лань, П. Фриз, Д. Шариков, О. Шабаліна, Е. Жак-Далькроз, З. Геральд.); театрознавчі відомості (Є. Гротовський, В. Васильєв, Ж. Дельоз, Б. Брехт, О. Клековкін, Г. Кужельний, М. Гарбузюк, М. Френкель, К. Виціск, М. Марсель, І. Мітчел, Г. Гуллентоп, М. Хаін, Ж. Кокто, К. Чемберс, Ж. Аполінер); міжмистецькі статті (Л. Андросчук, П. Бараніченко, Д. Бернадська, О. Верховенко, І. Гутник, А. Журавльова, С. Легка, М. Лігус, Т. Медвідь, С. Манько, Р. Никоненко, В. Пацунов, Г. Перова, О. Чаус, Н. Деміан, В. Малетич, С. Здравкова-Джепароска, С.-Е. Мавхіма, Т. Томич-Ваятич, А. Бузату); праці з філософії, психології (К.-Г. Юнг, Ф. Ніцше, А. Маслоу, Н. Карпенко, В. Моляко, В. Лісовий, Н. Ільїна, І. Бех, М. Барнет, Г. Витальон,

П. Маклеевский, К. Гріффітс, М. Кості). Опрацьована Лань О. джерельна база є достатньою для представлення теоретично-практичних аспектів режисури одноактної хореографічної вистави. Разом із тим, вивчення авторкою джерельної бази дозволило проаналізувати кращий вітчизняний та зарубіжний досвід щодо підготовки одноактних балетів.

Позитивно оцінюємо рівень апробації результатів дослідження. Він є належним і підтверджується участю дисертантки у науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема в 4 міжнародних та 3 всеукраїнських конференціях; 3 звітних науково-практичних конференціях ЛНУ імені Івана Франка.

Наукова новизна і достовірність наукових положень дисертаційної роботи полягає у тому, що в роботі уперше *окреслено* новітні конфігурації одноактної хореографічної вистави (кінця ХХ – початку ХХІ ст.) та охарактеризовано найбільш використовувані форми; *виокремлено* основні засоби застосування сценарно-режисерського ходу, а також прийомів перформансної дії, як сполучної ланки між епізодами в сценарії одноактної хореографічної вистави; *доведено* особливості тематично-проблемного підходу створення сценарію хореографічних вистав; *запропоновано* нові застосування специфічних видів монтажу у втіленні одноактної хореографічної вистави; *розширено* наукові напрацювання щодо осмислення проблематики процесу створення танцювальної вистави в умовах колективної творчості авторів-хореографів.

В роботі набуло подальшого розвитку *розгляд* генезису виразних засобів формування одноактної хореографічної вистави ХХ – початку ХХІ ст.; *вивчення* особливостей поширення форми одноактної хореографічної вистави у хореографічному мистецькому просторі України; *уточнення* особливі soft skills молодого хореографа в аспекті розвитку його світогляду та в умовах колективної творчості в мистецьких середовищах України.

Значення отриманих дослідницьких результатів для науки і практики. Дисертаційне дослідження має низку теоретичних надбань та практичну цінність. Теоретична цінність полягає у систематизації та визначенні нових понять одноактної хореографічної вистави, у визначенні концепції нових режисерських стратегій, сучасних технологій та перформативних практик.

Автором дослідження проаналізовано низку мистецтвознавчих досліджень, творчого доробку провідних балетмейстерів ХХ – початку ХХІ ст.; визначено специфіку створення одноактної вистави у відповідності до тенденцій

розвитку мистецтва загалом та хореографії зокрема. В підрозділі 1.2 авторка зазначає, що «одноактний балет, який систематично піддавався розвитку сценічної дії, відіграв важливу роль у розкритті нових концепцій, художніх образів та ідей, використовуючи взаємодію виразових засобів музики, хореографії та сценографії», що підтверджує роль одноактних вистав у відображенні естетики постмодернізму. Цінним є аналіз відомих творів хореографічного мистецтва у історичному контексті, що дозволило авторці чітко прослідкувати еволюцію танцювальної вистави у відповідності до соціальних, політичних та культурних феноменів. Цінним є аналіз авторки впливу означених процесів на українське хореографічне мистецтво. Так О. Лань в п.1.2 зазначає, що «Радикальне відмежування від радянських директивних обмежень та заборон відкрило нові можливості для творчого обміну і поглиблення митців у світових хореографічних течіях». На думку авторки, вивчення творчості видатних балетмейстерів, таких як Джордж Баланчін, Серж Лифар, Джон Кранко, Вільям Форсайт, Джон Ноймаєр, Іржі Кіліан, Ролан Петі, Моріс Бежар та ін. сприяло активному інтегруванню українського балетного мистецтва у світовий культурний контекст. Цінним є аналіз творчості балетмейстерів України (Г. Майорова, В. Ковтуна, А. Шекери, Р. Поклітару, А. Шошина, Х. Шишкарьової та ін.) в аспекті вивчення досвіду створення одноактних вистав. Ми погоджуємося з думкою авторки щодо мети хореографічних творів у ХХІ ст., яка полягає у формуванні смаків глядача у відповідності до вищих цінностей.

Практичне значення має класифікація авторки новітніх хореографічних форм (Р.ІІ) (безсюжетні балетні вистави, театралізовані танцювальні вистави, балети-перформанси, тематичні хореографічні вистави, складно-синтезовані хореографічні твори) та особливостей тематично-проблемного підходу створення сценарію хореографічних вистав. Практичну цінність має презентація авторки процесу реалізації хореографічної вистави як колективного балетмейстерського проекту від ідеї до втілення на сцені (2.3).

У Р. ІІІ авторкою презентовано інноваційні підходи щодо інтеграції режисури у створення нових форм у хореографії (застосування сценарно-режисерського ходу, монтажу, перформансу в практиці режисури сучасних одноактних хореографічних вистав).

Практичну цінність дослідження вбачаємо у тому, що результати дослідження Оксани Лань можливо використовувати при створенні сучасних хореографічних вистав на професійній сцені, при реалізації творчих проєктів та використовувати в освітньому процесі підготовки майбутніх хореографів у ЗВО.

Засвідчуємо значущість результатів дисертації для науки і практики у царині хореографічного мистецтва, адже вони можуть використовуватися для теоретичних досліджень та для реалізації мистецьких проєктів.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Структура дисертації є чіткою, а логіка розгортання дослідницького пошуку переконливою. Дисертація складається з анотації (українською та англійською мовами), списку публікацій здобувачки, вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків, списку використаної літератури та додатків і за структурою відповідає сучасним вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 024 Хореографія.

Загальний обсяг роботи складає 260 сторінок, з яких 189 сторінок основного тексту. Список використаної літератури нараховує 346 джерел.

У вступі обґрунтовано вибір теми й актуальність дослідження; показано зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; коректно визначено мету й завдання, об'єкт і предмет, гіпотезу дослідження; досить повно розкрито перелік використаних методів дослідження. Авторкою дослідження поставлено на розв'язання низку завдань: дати характеристику генезису виразних засобів формування одноактної хореографічної вистави ХХ ст. – початку ХХІ ст.; проаналізувати естетику та особливості поширення одноактної хореографічної вистави; визначити новітні конфігурації одноактної хореографічної вистави (кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст.); описати особливості тематично-проблемного підходу до створення сценарію хореографічних вистав; розглянути проблематику реалізації хореографічної вистави як колективного балетмейстерського проєкту; обґрунтувати сценарно-режисерський хід як засіб конструювання одноактної хореографічної вистави; розібрати застосування монтажу в режисурі одноактної хореографічної вистави; описати втілення прийомів перфомансу в практиці режисури сучасних одноактних хореографічних вистав.

У першому розділі представлено генезис виразних засобів формування одноактної хореографічної вистави ХХ ст. – початку ХХІ ст., розглянуто естетику та особливості поширення одноактної хореографічної вистави, здійснено аналіз методології дослідження одноактної хореографічної вистави.

У другому розділі окреслено новітні конфігурації (форми) хореографічної вистави (кінця ХХ – початку ХХІ ст.), трактування тематично проблематичних шляхотворень сценарію одноактних балетів, проблематика реалізації хореографічної вистави як колективного балетмейстерського проєкту.

У третьому розділі автором розглянуто сценарно-режисерський хід як засіб

конструювання одноактної хореографічної вистави, роль монтажу в режисурі одноактної хореографічної вистави та проаналізовано перформанс у практиці режисури сучасних одноактних хореографічних вистав.

Усі завдання дослідження розв'язано, мету досягнуто.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та в опублікованих працях. Основні положення і результати дослідження опубліковано у 15 наукових та навчально-методичних працях. Серед них: 4 статті у фахових наукових виданнях України, 2 навчальні посібники, 4 статті в інших закордонних виданнях, 5 публікацій в інших виданнях України.

Таким чином, здійснений аналіз дисертації дає підстави вважати, що виконане Оксаною Лань дослідження є завершеною працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що у сукупності вирішують важливе для хореографічної науки і практики завдання представлення теоретичних та практичних аспектів режисури одноактної хореографічної вистави.

Отримані ж авторкою результати дослідження безперечно характеризуються науковою новизною, теоретичним значенням та практичною цінністю.

Дотримання академічної доброчесності.

Дисертаційне дослідження підготовлено відповідно до статті 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту». Зокрема, в роботі надані посилання на джерела інформації, вказано авторів всіх заявлених творчих проєктів, хореографічних вистав, перформансів тощо.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи наукове та практичне значення результатів дослідження, вважаємо за доцільне висловити зауваження та побажання:

1. Дисертаційне дослідження має технічні огріхи (Бізе і Бизе (п. 1.2), Радою Поклітару (п.1.2).

2. Доцільно було б розмістити в додатках посилання на відеоархіви чи платформи, де розміщені студентські одноактні балети, які створені під керівництвом Оксани Лань та авторські хореографічні вистави, які репрезентують багаторічний практичний досвід творчої діяльності авторки дисертаційного дослідження.

3. Підрозділ 1.3 присвячений аналізу методології дослідження одноактної хореографічної вистави. На нашу думку, варто було узгодити методологію дослідження, представлену у вступі з методами, представленими у розділі 1.3,

адже в тексті роботи представлені такі методи, як компаративний, емпіричний та культурологічний аналіз, метод практичного застосування, які не зазначені в методології дослідження у вступі.

4. За результатами дослідження рекомендуємо підготувати навчально-методичне видання, адже воно має вагому теоретичну та практичну цінність.

Але зазначені зауваження та побажання мають дискусійний характер та не знижують загальної позитивної оцінки рукопису дисертації

Висновок щодо відповідності дисертаційної роботи встановленим вимогам. Отже, дисертаційна робота «Режисура одноактної хореографічної вистави: теоретично-практичний аспект» є самостійним, завершеним дослідженням, відповідає чинним вимогам п.п.6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502), а її автор, Лань Оксана Богданівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво зі спеціальності 024 Хореографія.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент
завідувач кафедри хореографії
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Людмила АНДРОЩУК